

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

Til stede

Lis Morthorst Munk (LMU)
Anne Christine Duer (ACD)
Helle Kølbæk Thomsen (HKT)
Jette Thønnings (JTH)
Kirsten J. Andersen (KJA)
Kirsten Harbo (KiHa)
Linda Bagge (LB)
Pernille Weile (PW)
Maj-Britt Fruekilde (MBF)
Ulla Lund (UOL)

Naturstyrelsen (NST)
Naturstyrelsen (NST)
Eurolab Danmark (Vandsamarbejdet A/S)
Eurolab Danmark (Eurofins Miljø A/S)
DANAK
KL (Lemvig Kommune)
Miljøstyrelsen (MST)
Foreningen af Vandværker i Danmark
Eurofins Miljø A/S (Referencelaboratoriet)
Eurofins Miljø A/S (Referencelaboratoriet)

Afbud

Annika Lindholm (AL)
Stine Kjær Ottsen (SJN)
intet medlem udpeget

DANVA (Nordvand A/S)
Eurofins Miljø A/S (Referencelaboratoriet)
Naturstyrelsens lokale enheder

Dagsorden:

1. Godkendelse af dagsorden
2. Opfølgning i henhold til referat fra møde nr. 2013/1 (*udsendt den 15. maj 2013*)
3. Meddelelser
4. Aktiviteter i arbejdsprogram 2013
 - 4.1 Metodedatablade
 - 4.2 Tydeliggørende notater – Bekendtgørelse om analysekvalitet
 - 4.3 NYT fra REFLAB
 - 4.4 Metode til bestemmelse af methan i vand
 - 4.5 Senere revision af bkg. om kvalitetskrav til miljømålinger
 - 4.6 Analysemetode for olie/fedt i spildevand
 - 4.7 Usikkerhed for prøvetagning af spildevand
 - 4.8 Metode til bestemmelse af TP i jord
 - 4.9 Total nitrogen i vand
 - 4.10 Hjemmeside
 - 4.11 Andre aktiviteter
5. Økonomi
6. Drøftelse af arbejdsprogram 2014
7. Eventuelt
8. Næste møde

Ad 1. Godkendelse af dagsorden

Den udsendte dagsorden for mødet blev godkendt.

Ad 2. Opfølgning i henhold til referat fra møde nr. 2013/1

Referat fra styringsgruppemøde nr. 2013/1 var udsendt den 15. maj 2013. Der var ikke modtaget kommentarer til referatet, som derfor er godkendt.

Ad 3. Meddelelser

HKT orienterede om at LabVest / Vandsamarbejdet pr. 1. juli er overdraget til FORCE. HKT har aftalt med den nye ledelse for laboratoriet og Eurolab Danmark, at hun fortsætter i styregruppen. UOL retter laboratoriets navn i adresselisten (mailadresse og telefonnummer er indtil videre uændret).

LMU fortalte om udbud af referencelaboratoriefunktionen, som fandt sted hen over sommeren. Referencelaboratoriefunktionen for kemiske og mikrobiologiske miljømålinger blev udbudt under ét.

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

NST modtog ét tilbud, fra Eurofins Miljø med Eurofins Steins som underleverandør for den mikrobiologiske del af arbejdet. Tilbuddet blev accepteret og kontrakt er under underskrivelse. Sammenlægningen af de to referencelaboratoriefunktioner betyder, at de fremover vil få en fælles styregruppe. Som udgangspunkt er budgettet 1,3 mio. kr. årligt - som altid med forbehold for den bevilingsmæssige situation.

LMU refererede desuden fra samarbejds møde mellem NST og laboratorier, der opererer på miljøområdet i Danmark (såvel danske som udenlandske laboratorier). Mødet fandt sted den 2/9. Laboratorierne nævnte på mødet det store behov for tætte skotter mellem referencelaboratoriet og Eurofins Miljø's øvrige aktiviteter, der for hovedpartens vedkommende er i konkurrence med andre danske laboratorier. Både NST og Referencelaboratoriet har til stadighed fokus på denne problematik og vil tage emnet op igen med henblik på at søge eventuelle muligheder for forbedring. På mødet blev desuden nævnt, at Fødevareministeriet opererer med et metodeudvalg. NST og Referencelaboratoriet ser på om dette kan være inspiration for Referencelaboratoriefunktionens arbejde.

Ad 4. Aktiviteter i arbejdsprogram 2013

Oversigt over alle aktiviteter i arbejdsprogram for 2013 var udsendt med dagsordenen. Oversigten er indsat som sidste side i dette referat.

Ad 4.1 Metodedatablade

To metodedatablade (M060, miljøfremmede stoffer i vand og M061, Anioniske detergenter (MBAS) i vand) havde siden sidste møde været til skriftlig høring i styregruppen. De er nu færdiggjort og ligger på Referencelaboratoriets hjemmeside. Her vil de være tilgængelige under høring af den forestående revision af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljøanalyser.

Ad 4.2 Tydeliggørende notater - Bekendtgørelse om analysekvalitet

Det tydeliggørende notat om intern kvalitetskontrol, kontrol af detektionsgrænse var udsendt med et udkast til opdatering, idet et laboratorium i et spørgsmål til referencelaboratoriet havde påpeget, at definitionen af "lav koncentration" i det tydeliggørende notat ikke var opdateret i forhold til bkg. 900. KiHa nævnte, at det udsendte udkast manglede en opdatering. Når den manglende opdatering er tilføjet, er notatet godkendt. Det lægges på referencelaboratoriets hjemmeside og opdateringen annonceres i en nyhedsmail.

Ad 4.3 NYT fra REFLAB

Et spørgsmål fra et laboratorium havde givet anledning til usikkerhed om forståelsen af en af de analyseparametre (den flygtigste fraktion), der indgår i bestemmelse af kulbrinter i jord. Referencelaboratoriet har afklaret spørgsmålet med MST, som opfordrede referencelaboratoriet til at bistå med offentliggørelse. Et udkast til formulering af en nyhedsmail er indsendt til MST, og er efter afslutning af styregruppemødet godkendt. Meddelelsen udsendes som nyhedsmail og lægges på referencelaboratoriets hjemmeside.

Ad 4.4 Metode til bestemmelse af methan i vand

MBF fremlagde det udsendte notat med oversigt over metoder til bestemmelse af methan i vand, der er publiceret i den videnskabelige litteratur. Det findes ikke standarder for bestemmelsen. Fler-tallet af de publicerede metoder er baseret på gaskromatografi, hovedparten med anvendelse af forskellige head-space teknikker. Der er desuden mulighed for analyse ved direkte injektion af vand i en gaskromatograf. En anden gruppe af metoder er baseret på spektroskopiske teknikker. De er simple, hurtige og egnede til feltbrug, men de har typisk ikke tilstrækkeligt lave detektionsgrænser til brug ved kontrol af drikkevand. Visse prototyper viser potentiale for forbedrede detektionsgrænser, men metoderne er ikke fuldt udviklede.

På forrige styregruppemøde blev fremlagt et notat, der viste, at fire ud af fem danske akkrediterede laboratorier anvender head-space gaskromatografi.

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

På denne baggrund anbefaler referencelaboratoriet udgivelse af et notat, der beskriver principper for en statisk head-space gaskromatografisk metode. LMU foreslog, at det udføres i form af et metodedatablad, hvilket styregruppen tilsluttede sig.

Referencelaboratoriet udarbejder forslag til et metodedatablad og arbejder videre på det notat, der var forelagt til mødet, således at det kan beskrive baggrunden for de valg, der træffes ved udarbejdelse af metodedatabladet.

Metodedatabladet og baggrundsnotatet sendes til kommentering hos de laboratorier, der har akkreditering til bestemmelse af methan i vand.

Ad 4.5 Senere revision af bkg. om kvalitetskrav til miljømålinger

LMU orienterede om status for den igangværende revision af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger. Det er sandsynligt, at bekendtgørelsen kan sendes i høring i løbet af få uger (det er efterfølgende sket). Høringsfristen planlægges at blive seks uger. JTH opfordrede til, at der lægges et link til høringen på referencelaboratoriets hjemmeside.

Alle de udarbejdede baggrundsnotater ligger på referencelaboratoriets hjemmeside, og høringsbrev vil indeholde henvisning til notaterne. Der er ikke udsendt nyhedsmail med annoncering af notaterne, fordi de i stedet annonceres i forbindelse med høringen.

Ad 4.6 Analysemetode for olie/fedt i spildevand

Et forslag til revision af DS/R 209, Vandundersøgelse, olie og fedt, var udsendt sammen med et notat, der beskriver baggrunden for de foreslåede ændringer. Styregruppen foreslog en uddybning af en faktor (1,4) anvendt ved beregning. KJA efterlyste desuden et afsnit om kvalitetskontrol (der er f.eks. intet bevis for at to ekstraktioner er nok, og om der evt. bør udføres en tredje ekstraktion). Når disse to punkter er tilføjet, er metode og tilhørende notat klar til kommentering hos alle laboratorier, der opererer på miljøområdet i Danmark, herunder udenlandske laboratorier.

Referencelaboratoriet udsender metode og notat til kommentering med en svarfrist, der gør det muligt at behandle kommentarer i indeværende år.

Ad 4.7 Usikkerhed for prøvetagning af spildevand

UOL introducerede det udarbejdede forslag. KJA opfordrede til en uddybning af afsnit 1, "Orientering og anvendelsesområde", så det fremgår, at metoden forventes at give usikkerheden for prøvetagning på det enkelte prøvetagningssted, således at det bliver klart, at metoden primært henvender sig til renseanlæg og industrier for bestemmelse af den usikkerhed, der er forbundet med deres prøvetagningssteder.

Metoden har i øjeblikket begrænset anvendelse, idet danske myndigheder ikke stiller krav om bestemmelse af prøvetagningsusikkerhed, hvorfor DANAK heller ikke stiller dette krav til laboratorier.

Efter ovennævnte præcisering samt en ændring af henvisning til bilag 1, er metoden godkendt og lægges på referencelaboratoriets hjemmeside. Referencelaboratoriet udarbejder en artikel om metoden, som lægges under NYT fra REFLAB. Der udsendes nyhedsmail med link til artikel og metode. Herefter forelægges metoden Dansk Standard som forslag til en standard i tilslutning til den netop udgivne generelle standard for repræsentativ prøvetagning (DS 3077).

Ad 4.8 Metode til bestemmelse af TP i jord

Metode til bestemmelse af TP i jord er defineret i metodedatablad M025. Heri henvises til en meget gammel metode, som ikke længere er tilgængelig. LB spurgte til relevansen af analyse og dermed analysemetode for TP i jord i miljösammenhæng. LB undersøger dette inden arbejde iværksættes. Eventuelt ændres punktet til opdatering af metodedatablad for TN i jord og slam, idet samme metode er en af de specificerede for TN.

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

Ad 4.9 TN i vand

Som opfølgning på referencelaboratoriets sammenligning af den krævede metode til bestemmelse af total nitrogen (TN) i vand med en nyere metode, har leverandøren af det udstyr, som anvendes til den nyere metode på danske laboratorier, iværksat et arbejde med undersøgelse af genfinding af TN i en række kvælstofforbindelser. Disse kvælstofforbindelser er undersøgt, og resultaterne findes, i den standard, som nu kræves anvendt til bestemmelse af TN i vand. Genfindingen er undersøgt på leverandørens laboratorium og hos de tre danske laboratorier, som har udstyret. Det praktiske arbejde er netop afsluttet, og referencelaboratoriet afventer en tilbagemelding fra leverandøren med vurdering af resultatet før der gives forslag til eventuelle tiltag.

Ad 4.10 Hjemmeside

Hjemmesiden er opdateret med de afsluttede notater.

Ad 4.11 Andre aktiviteter

NST, Nykøbing, som er ansvarlig for overvågning stillede i sommer et spørgsmål til referencelaboratoriet om tolkning af bestemmelserne i metodedatablad M049 (opløst metalindhold i ferskvand) om validering af filtreringsprocedurer og løbende kontrol ved blindprøver. I den anledning har referencelaboratoriet udarbejdet et notat, som forklarer de to begreber, validering og kvalitetskontrol, og giver uddybende forklaring relateret til metodedatablad M049. Notatet er sendt til NST Nykøbing for kort tid siden. Referencelaboratoriet afventer en tilbagemelding om notatet inden det publiceres på hjemmesiden.

Referencelaboratoriet har ydet teknisk bistand til NST i forbindelse med igangværende arbejde med revision af drikkevandsdirektivet, bl.a. direktivets Annex III, der specificerer krav til analyser. Dette har været anvendt ved et uformelt møde med kommissionen, og der forventes herefter et revideret udkast til kommentering inden et kommende møde i november. Ændringerne i Annex III forventes kun i mindre omfang at have betydning for Danmark, idet de ændringer, der lægges op til, allerede er indført i bkg. 900.

Ad 5. Økonomi

Økonomioversigt ultimo august var udsendt. Der var siden sidste møde i styregruppen sket omposteringer mellem de enkelte budgetpunkter i forlængelse af de anbefalinger, der blev givet på styregruppemøde 2013/1, og efter aftale mellem NST og referencelaboratoriet. NST og referencelaboratoriet følger op, og det kan, afhængig af forbruget f.eks. vedrørende revision af drikkevandsdirektivet, komme på tale af flytte delaktiviteter mellem 2013 og 2014.

Ad 6. Aktiviteter i arbejdsprogram 2014

Det arbejdsprogram for 2014, som var en del af udbudsmaterialet for referencelaboratoriefunktionen 2014 – 2016, var udsendt. LMU forklarede, at udkastet til arbejdsprogram var udarbejdet til offentliggørelse af udbudsmaterialet i forsommeren, og dermed baseret på status på dette tidspunkt. Lis nævnte, at referencelaboratoriets arbejdsprogram som altid er åbent for omprioriteringer inden for den faste budgetramme, hvis der viser sig behov. KJA efterspurgte den kobling til standardisering, som hidtil har været i referencelaboratoriets budget. LMU svarede, at koblingen er en del af de betingelser, NST har stillet i udbudsmaterialet, men at der ikke længere er afsat budget hertil. I budget for 2014, er der stadig plads til at kunne sætte nogle konkrete opgaver ind i arbejdsprogrammet. Pt. havde styregruppen ingen forslag til nye fremtidige opgaver for referencelaboratoriet.

Ad 7. Eventuelt

LB spurgte til mulighed for at tilføje PCB i visse prøvetyper i bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger. LMU svarede, at det kan ske, hvis NST modtager en opfordring hertil.

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

Ad 8. Næste møde

Der blev ikke aftalt møde, idet der ikke anses for behov inden for det i nuværende referencelaboratoriums funktionsperiode. Nyt møde afholdes i 2014 når en ny styregruppe for det kombinerede kemiske og mikrobiologiske referencelaboratorium er nedsat.

Vejen, den 17. september 2013
Ulla Lund og Maj-Britt Fruekilde

**Styregruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske Miljømålinger
Referat af møde 2013/2, den 17. september 2013**

Aktiviteter i arbejdsprogram 2013,

Nedenstående er vist en status for aktiviteterne i Referencelaboratoriets arbejdsprogram for 2013. Dagsordenen omfatter kun de punkter i arbejdsprogrammet, hvor der har været aktivitet i den forløbne periode.

Aktivitet	Status
Årsberetning	Årsberetningen var udsendt til skriftlig høring den 21. februar. Ingen kommentarer modtaget. Punktet er <i>afsluttet</i> .
Metodedatablade	Revideret udkast til metodedatablad for miljøfremmede stoffer i vand (M060) og nyt metodedatablad for anioniske detergenter (M061) var udsendt til skriftlig høring den 22. juli 2013. Begge metodedatablade er konkretiseret på baggrund af de indkomne kommentarer og ligger nu på hjemmesiden.
Tydeliggørende notater – Bekendtgørelse om analysekvalitet	Opdateret notat: Bekendtgørelsens bilag 1.1.6, Kontrol med laboratoriets analysekvalitet, Intern kvalitetskontrol, kontrol af detektionsgrænse <i>udsendt</i> .
NYT fra REFLAB	Nyhedsmail (udgivelse af opdateret metodedatablad M018) udsendt 7/5-2013
Metode til bestemmelse af methan i vand	Notat vedrørende metoder (litteraturgennemgang) <i>udsendt</i>
Senere revision af bkg. om kvalitetskrav til miljømålinger	Alle notater er færdiggjort efter skriftlig høring og ligger på hjemmesiden. Intet nyt til punktet.
Analysemetode for olie/fedt i spildevand	Forslag til revision af metode for olie/fedt, DS/R 209 samt notat med begrundelse og uddybning vedrørende ændringerne var <i>udsendt</i> .
Usikkerhed for prøvetagning af spildevand	Udkast til metodeforskrift for bestemmelse af usikkerhed for prøvetagning af spildevand var <i>udsendt</i> .
Metode til bestemmelse af total phosphor i jord	En søgning efter erstatning for den gældende metode til bestemmelse af TP i jord (Nordforsk rapport 1975:6) er lagt ind i planen, men arbejdet er endnu ikke startet.
Andre aktiviteter	Notat vedrørende validering og kvalitetskontrol for feltanalyser var <i>udsendt</i> til orientering